

NCERT Solutions For Class 8 Sanskrit Part - I Chapter 10

प्रश्न: 1. अधोलिखितानि पदानि उच्चारयत—(निम्नलिखित पदों का उच्चारण कीजिए—)

सर्वतुङ्कुसुमैः	सर्वतुङ्पुष्पैः	कर्णिकारैः
मृगगणद्विजैः	फलवद्भिश्च	पादपैर्मधुगन्धिभिः
सप्तपर्णाश्च	चम्पकोद्दालकाः	विबुधोद्यानम्
ददर्शाविदूरस्थम्	प्रासादमूर्जितम्	किंशुकैश्च

उत्तरम्— छात्र स्वयं करें।

प्रश्न: 2. पाठान्तर्गतान् सर्वान् श्लोकान् सस्वरं गायत—(पाठ के अन्तर्गत सभी श्लोकों का सस्वर गायन कीजिए—)

उत्तरम्— छात्र स्वयं गायन करें।

प्रश्न: 3. श्लोकेषु रिक्तस्थानानि पूरयत—(श्लोकों में रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए—)

- (क) अशोक ..... तु तस्यां वानर .....।
स ददर्शाविदूरस्थं ..... प्रासादमूर्जितम्॥
- (ख) कर्णिकारैः किंशुकैश्च .....।
स देशः ..... तेषां प्रदीप्त इव .....।

उत्तरम्— (क) अशोक वनिकायां तु तस्यां वानर—पुंगवः।

स ददर्शाविदूरस्थं चैत्य—प्रासादमूर्जितम्॥

(ख) कर्णिकारैः किंशुकैश्च सुपुष्पितैः।

स देशः प्रभया तेषां प्रदीप्त इव सर्वतः॥

प्रश्न: 4. श्लोकांशान् योजयत—(श्लोकों का मिलान कीजिए—)

(क)

नन्दनं विबुधोद्यानं
अनेकगन्धप्रवहं
स देशः प्रभया तेषां
पुंनागाः सप्तपर्णाश्च
नानानिनादैरुद्यानं

(ख)

पुण्यगन्धं मनोहरम्।
प्रदीप्त इव सर्वतः।
चित्रं चैत्ररथं यथा।
रम्यं मृगगणद्विजैः।
चम्पकोद्दालकास्तथा।

उत्तरम्— (क)

नन्दनं विबुधोद्यानं
अनेकगन्धप्रवहं
स देशः प्रभया तेषां
पुंनागाः सप्तपर्णाश्च
नानानिनादैरुद्यानं

(ख)

चित्रं चैत्ररथं यथा।
पुण्यगन्धं मनोहरम्।
प्रदीप्त इव सर्वतः।
चम्पकोद्दालकास्तथा।
रम्यं मृगगणद्विजैः।

प्रश्न: 5. निर्देशानुसारं 'तत्' इति शब्दरूपैः रिक्तस्थानानि पूरयत—(निर्देश के अनुसार 'तत्' के शब्दरूपों के द्वारा रिक्तस्थानों की पूर्ति कीजिए—)

	विभक्तिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
(क) यथा— पुँल्लिङ्गे	प्रथमा	सः	.....	.....
	षष्ठी	तस्य	.....	.....
	सप्तमी	.....	.....	तेषु
(ख) यथा— स्त्रीलिङ्गे	षष्ठी	.....	तयोः	.....
	द्वितीया	ताम्	.....	.....
	तृतीया	.....	ताभ्याम्	.....
(ग) यथा— नपुंसकलिङ्गे	प्रथमा	तत्	.....	तानि
	द्वितीया	.....	.....	.....
	चतुर्थी	तस्मै	.....	.....

उत्तरम्- (क) पुल्लिङ्गे	प्रथमा	सः	तौ	ते
	षष्ठी	तस्य	तयोः	तेषाम्
(ख) स्त्रीलिङ्गे	सप्तमी	तस्मिन्	तयोः	तेषु
	षष्ठी	तस्याः	तयोः	तासाम्
	द्वितीया	ताम्	ते	ताः
(ग) नपुंसकलिङ्गे	तृतीया	तया	ताभ्याम्	ताभिः
	प्रथमा	तत्	ते	तानि
	द्वितीया	तत्	ते	तानि
	चतुर्थी	तस्मै	ताभ्याम्	तेभ्यः

प्रश्न: 6. प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत- (प्रश्नों के उत्तर लिखिए-)

- (क) पाठेऽस्मिन् देशः इति शब्दस्य कोऽर्थः?
 (ख) केषाञ्चित् पञ्च पुष्पाणां नामानि लिखत।
 (ग) वानरपुंगवः किं ददर्श?
 (घ) अत्र वानरपुङ्गवः कः?
 (ङ) उद्यानम् कैः निनादैः रम्यम्?

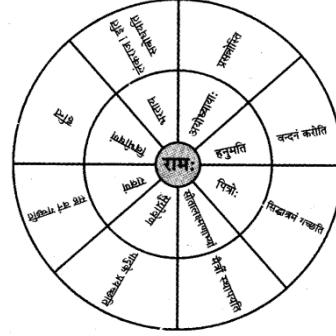
उत्तरम्- (क) पाठेऽस्मिन् देशः इति शब्दस्य स्थानम् इति अर्थः।

- (ख) कर्णिकारम्, किशुकम्, पुनगः, चम्पकम्, उद्दालकः इति पञ्चपुष्पाणां नामानि सन्ति।
 (ग) वानरपुंगवः अविदूरस्थं चैत्यप्रासादम् (सीताम्) ददर्श।
 (घ) अत्र वानरपुङ्गवः श्री हनुमान् अस्ति।
 (ङ) उद्यानम् नानानिनादैः मृगगणद्विजैः रम्यम्।

प्रश्न: 7. चक्रस्थपदानि प्रयुज्य वाक्यानि रचयत- (चक्र में स्थित पदों का प्रयोग करके वाक्य बनाइए-)

यथा-रामः सीतालक्ष्मणाभ्यां सह वनं गच्छति।

- (क) रामः .....।
 (ख) .....।
 (ग) .....।
 (घ) .....।
 (ङ) .....।
 (च) .....।
 (छ) .....।

उत्तरम्- (क) रामः पित्रोः वन्दनं करोति।

- (ख) रामः सुग्रीवेण सह मैत्रीं स्थापयति।
 (ग) रामः रावणं हन्ति।

- (घ) रामः विभीषणं लंकाराजः इति सम्बोधयति।
 (ङ) रामः भरताय पादुके प्रयच्छति।
 (च) रामः अयोध्यायाः सिद्धाश्रमं गच्छति।
 (छ) रामः हनुमति प्रसन्नोऽस्ति।

प्रश्न: 8. मञ्जूषातः पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत- (मञ्जूषा से पद चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए-)

एताम् एषा एते एतानि एषः एताः

यथा-अध्ययने एषः बालः अद्वितीयः अस्ति।

- (क) ..... बाला विद्यालयात् गृहं गच्छति।
 (ख) उद्याने ..... पुष्पाणि विकसितानि सन्ति।
 (ग) पिता ..... लेखनीं मह्यम् आपणात् आनयत्।
 (घ) अहम् ..... फले तुभ्यं ददामि।
 (ङ) ..... बालिकाः मधुराणि गीतानि गायन्ति।

उत्तरम्- (क) एषा बाला विद्यालयात् गृहं गच्छति।

- (ख) उद्याने एतानि पुष्पाणि विकसितानि सन्ति।
 (ग) पिता एताम् लेखनीं मह्यम् आपणात् आनयत्।
 (घ) अहम् एते फले तुभ्यं ददामि।
 (ङ) एताः बालिकाः मधुराणि गीतानि गायन्ति।

***** END *****